Fransa'da Türkiye karşıtlığı üzerinden siyaset yapan çevrelerin en bilinen ismi ırkçı lider Le Pen'di.

İnceleme

Yrd. Doç. Dr. Veysel Ayhan
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Dalar
Doç. Dr. Muhittin Ataman

FRANSA'DAKİ TÜRKİYE ALGISI: TÜRK DIŞ POLİTİKASI VE AB'YE TAM ÜYELİK SÜRECİ BAĞLAMINDA BİR ANALİZ

Perception of Turkey in France: An Analysis in the Context of Turkish Foreign Policy and EU Full Membership Process

Abstract
Recent changes in the Turkish foreign policy have led to major breakdowns in the perception of Turkey in France as in all the EU States. In addition to this, it has been seen that the French intellectuals, journalists, academicians and the experts who are interested in the issue analyze in different ways the effect of the policies that Turkey has followed both in regional and global level especially for the last decade on the EU and the membership process. In this study, how Turkey is perceived by the French public opinion and opinion leaders is going to be emphasized on. The study is based on various interviews carried out particularly in Paris and in Strasbourg.

**Bu çalışma TÜBİTAK desteğiyle hazırlanmıştır. Çalışmada görüşlerine başvurulan kişi ve kurumlarla yapılan mülakatlar 27 Ağustos-7 Eylül 2010 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Mülakatların orijinal hali tam metin olarak ORSAM'ın internet sitesinde yayınlanacaktır.*

Fransa'daki görüşmelerde dikkat çeken olguların başında Fransız toplumunun ve elitlerinin Türkiye bakışında negatif sayılabilecek unsurların halen dahi varlığını koruyor olması gelmiştir. Ayrıca bazı Dışişleri görevlilerinin de Türkiye'yi rakip bir ülke olarak görmesi dikkat çekicidir.

Türkiye-AB İlişkilerinde Fransa'nın ve Fransız Kamuoyunun Pozisyonu

Fransa kamuoyu AB'nin diğer ülkelerinden farklı olarak AB'nin dış politikası gündeme geldiğinde kendilerine ayrıcalıklı bir konum verdikleri gözlemlenmektedir. Başkan Sarkozy'nin AB'nin sınırlarını tartışmaya açması bir anlamda Fransa'nın AB'nin genişlemesi politikası üzerinde söz sahibi olduklarına dair olan genel bir algılamanın dışa vurumu olarak okunabilir. Fransızlara göre AB'nin kurucu babası arasında iki ülke olmasına karşın Almanların genişleme ve dış politika konusunda tek başına davranma gibi bir ayrıcalığı bulunmamaktadır. Fransızlara göre Almanya'nın özellikle II. Dünya Savaşı sonrası dönemde hem Avrupa içinde hem de küresel düzeyde Batı sistemine entegre edilmesinde Fransa öncü bir rol oynamıştır. Dolayısıyla Almanların ve Almanya'nın AB'nin dış politikası ve genişleme stratejisi gibi konularda Fransa'ya danışmadan tek başına inisiyatif olması oldukça güçtür. Bu bağlamda Türkiye'nin AB'ne üyeliği sürecinde Fransa'nın oynayacağı rolün oldukça önemli olduğuna dikkat çekilmektedir. Bu çerçevede de Fransız kamuoyunun Türkiye algısının hem tam üyelik hem de AB ile ilişkilerde belirleyici bir unsur olarak süreç üzerinde etkili olacağı dile getirilmektedir.

Fransız Kamuoyunda Genel Türkiye Algısı

Fransız kamuoyunu yönlendiren olguların başında kimliksel ve tarihsel tanımlamaların önemli olduğu düşünülmektedir. Fransız kamuoyunu yönlendiren olguların başında din olmamasına karşın Hıristiyanlık ve onun da ötesinde Katoliklik sıradan bir Fransızın kendisini ve ötekini tanımlamada başvurduğu bir olgu olduğu gözlemlenmektedir. Din, Fransızların gündelik yaşamını yönlendiren bir unsur olmamasına karşın Türkiye konusu gündeme gelince ilk etapta dile getirilen bir kimliksel farklılık olması dikkat çekicidir. Son dönemde Fransa'da gerçekleştirilen seçimlerin ana konusunun Türkiye'nin AB üyeliği olması da bu varsayımları desteklemektedir.

Fransız kamuoyunda Türkiye'ye örneğin bir Almanya ile karşılaştırıldığında oldukça negatif sayılabilecek bir önyargı ile bakıldığı gözlemlenmektedir. Türkiye üzerine bilimsel ve akademik çalışmalar yürüten ve bu konuda birçok yazı yayınlayan kesimler de bile bazı önyargıların olması dikkat çekicidir. Bu önyargıların oluşmasında ise Türkiye'den ziyade Fransızların tarihsel bilinç ve kimliksel tanımlamalarını oluşturan bazı konuların ve olayların belirleyici bir rol oynadığı düşünülmektedir. Araştırma esnasında görüştüğümüz kesimlere sorulan sorulardan biri Türkiye'yi nasıl bir ülke olarak algıladıkları yönündeydi. Genel olarak Türkiye Müslümanların yaşadığı bir ülke olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte Fransız kamuoyunda özellikle Türkiye'ye yönelik bazı olumsuz yargıların daha fazla öne çıktığı ve bu yargıların aynı zamanda bazı Fransız akademisyenlerinde de var olduğu gözlemlenmektedir. Türkiye-AB ilişkileri kapsamında tam üyeliği desteklemeyen bazı yazarların ve akademisyenlerin özellikle Ermeni meselesi, Kıbrıs sorunu ve insan hakları ihlallerini dile getirmeleri ilginçtir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde görev alan bir yetkiliye olumsuz önyargılarına karşılık olarak Türkiye'yi ziyaret edip etmediğini sorduğumuzda ise hayır yanıtı aldık ve bunun nedenini de ilkokul çağından itibaren Ermeni sorunu ve insan hakları konusunda Türkiye hakkında öğrendiği bilgilerin etkisinde kaldığını belirtmiştir. Oysa aynı kişi Türkiye'nin

Türkiye'nin Ortadoğu'da artan rolü Fransa'da da ilgiyle izleniyor.

yakın komşularına turistik ziyaret düzenlemişti.

Strasbourg Üniversitesi Türkoloji Bölüm Başkanı Prof. Dr. Paul Dumont'a göre Fransızların genel Türkiye algısını iyi anlayabilmek için bugüne değil tarihe bakmak gerekir. Prof. Dumont Fransız entelektüellerinin bile çalışmalarında son dönemlere kadar Yunanistan'ın da içinde yer aldığı bölgeleri doğu olarak nitelendirdiğine dikkat çekmektedir. Fransa'daki Türkiye algısının oluşmasında tarihsel çatışmalar ve politik nedenlerin önemli bir rol oynadığına dikkat çeken Dr. Dumont'a göre Fransız algısının oluşmasında hem Haçlı Seferleri hem de ondan da öncesine giden çatışmalar etkili olmuştur. Daha açık bir deyişle Fransızlar Türkiye'yi tarih boyunca çatışma kavramıyla birlikte algılamaktadır. Dinler çatışmasının Fransız kamuoyunun algısının oluşmasında rol oynadığını ifade eden Dr. Dumont Fransız algısının her zaman olumsuz olmadığına ve 1820'lerde Avrupa'da olumlu Osmanlı algısının yaşandığına ve bunun 1840'lardan sonra sürdüğüne dair bilgiler vermektedir. Diğer yandan Dr. Dumont Fransa'daki Türkiye algısının değiştirilmesinde propaganda ve dinler arası işbirliği gibi unsurların etkisiz kaldığına bunların yerine doğrudan sanatsal, kültürel ve toplumsal düzeyde bir işbirliği ve tanıtım çalışmasının başarılı olacağını belirtmektedir.

AB Üyelik Süreci ve Türk Dış Politikasına Bakış

Fransız kamuoyunun Türk dış politikasına bakışı ile AB üyelik süreci arasında belirgin bir farklılık olduğu gözlemlenmektedir. Türkiye'nin Ortadoğu başta olmak üzere, Balkanlar ve eski SSCB topraklarındaki etkisini genişlettiği kabul edilmekle birlikte bu gelişmeler ile AB üyelik süreci arasında doğrudan bir bağlantı kurma konusunda genel bir kabulün oluşmadığını görülmektedir. Nitekim, Fransa'nın bakış açısı ve algısı konusunda Institut Français des Relations Internationales (IFRI) araştırma merkezinin Türkiye

Fransız toplumunda özellikle tarihsel önyargıların ve yanlış yönlendirmelerin toplum üzerinde etkisini sürdürdüğü gözlemlenmiştir. Okul kitaplarından, akademik çalışmalara kadar birçok alanda Ermeni sorunu, Kıbrıs meselesi, Müslüman kimliği vs gibi unsurların olumsuz işlenmesi Türkiye'nin Fransa'daki imajını etkilemektedir.

uzmanı Prof. Dr. Dorothé Schmid ile yaptığımız mülakatta Türkiye'nin bölgesel bir rakip olarak hem tanımlanıyor hem de algılanıyor olması dikkat çekmiştir. Dr. Schmid'e göre Türkiye konusunda üç farklı aktörün birbiriyle çelişen bakış açıları bulunmaktadır. Özellikle Türkiye'de ticari faaliyetler de bulunan ve sayıları 400 civarında olan Fransız firmalarının Türkiye'deki değişimi en hızlı algılayan kesim olduğunu ve bunların Fransa-Türkiye ilişkilerinin geliştirilmesi konusunda daha aktif bir rol üstlenmeye çalıştığını belirten Schmid'e göre bunların kamuoyu ve politikacılar üzerindeki etkisi iş dünyası açısından istenilen düzeyde değildir. Diğer yandan Fransız kamuoyu ise açık bir şekilde Türkiye'nin AB'ye üyeliğine karşı çıkmaktadır. Ticari alanda faaliyet yürüten kesimler Türkiye'nin Ortadoğu, Orta Asya ve Kafkasya arasında bir köprü rolü oynadığını ve Türkiye üzerinden ürettiklerini bu bölgelere ihraç etmenin önemli olduğunu görmelerine karşın Fransız politikacılar kamuoyun da etkisiyle farklı bir dış politika izlemektedirler. Dr. Schmid Türkiye'nin tam üyeliğinin Fransa'da tartışma konusu dahi yapılmamasında kamuoyunun Türkiye algısının önemli bir rol oynadığı belirtmektedir. Ancak diğer yandan Fransız diplomatlarının da Suriye-İsrail arasındaki barış görüşmelerinde arabulucu rolü oynama gibi konularda Türkiye ile işbirliği yapma yerine Türkiye'yi rakip bir ülke olarak görmesi de dikkat çekicidir. Dolayısıyla yalnızca kamuoyunda değil diplomatların bir kısmında da Türkiye ile ilişkiler konusunda farklı bir yaklaşım olduğu ileri sürülebilir.

Dr. Schmid'e göre sıradan bir Fransız Türkiye konusunda yeteri derecede bilgi sahibi değildir. Hatta bu insanların gündelik yaşamında Türkiye'deki gelişmeler veya Türk dış politikası gündeme bile gelmez. Ancak üyelik konusunda oldukça açık bir duruşa sahiptirler. Türkiye'yi ziyaret eden kesim ise İstanbul ve Akdeniz sahillerine veya Kapadokya'ya gittiklerinden Türkiye'yi bu yönüyle değerlendirmektedir. Buna rağmen konu AB'nin genişlemesine gelince Türkiye'nin üyelik süreci tartışmaya açılmaktadır. Birincisi AB'nin kurucu üyesi olarak kendilerini görmekte ve Almanya ile birlikte AB'nin iki yürütücü ülkesinden biri olarak Fransa'nın söz söyleme hakkına sahip olduğunu düşünmektedirler. Dr. Schmid'e göre Fransız politikacılar da dâhil olmak üzere Fransızlar AB'nin geleceği konusunda diğer tüm üye ülkelerden daha fazla söz söyleme hakkına sahip olduklarına inanmaktadırlar. Güçlü bir AB kurulması yolunda başlayan sürecin son genişleme ve ekonomik krizlerden sonra Fransız kamuoyunun AB'ye olan inancını yitirmeye başladığı ileri sürülmektedir. Özellikle son genişlemenin ardından Fransız kamuoyunda Fransa'nın AB içindeki etkisinin tartışılmaya başlandığı belirtilmektedir. Genişlemenin getirdiği olumsuz yansımaların Türkiye'nin üyeliğini doğrudan etkilediği de ileri sürülmektedir. Nitekim AB karşıtlığının Fransız kamuoyunda büyümesinin ardından politikacıların da Türkiye ve diğer konularda daha açık söylemler ve projeleri gündeme getirdiği ifade edilmektedir. Dr. Schmid'ê göre Fransız elitleri müzakere sürecinde ilk önce AB değerlerini referans olan bir politik istikrar üzerinde durmaktaydılar. Ancak son yıllarda kimliksel tanımlamaların kamuoyunda yükselmesinin ardından Fransız elitleri ve politikacıları da bunun üzerinde ağırlıklı olarak durmaya başlamışlardır. Dr. Schmid kamuoyunun büyük bir kısmına göre Türkiye Müslüman bir ülkedir ve Fransız kamuoyu özellikle de 11 Eylül sonrası dönemde Müslüman bir ülkenin AB üyesi olmasını daha açık bir dille eleştirdiğini ileri sürmektedir.

Bu bağlamda Institut de Relations et Stratégiques (IRIS) araştırma merkezinin Türkiye uzmanı Prof. Dr. Didier Billion de Başkan Sarkozy'nin seçim dönemlerinde Türkiye'nin üyeliğine açık muhalefet ederek muhafazakar ve radikal sağın oylarını arkasına almayı çalıştığını dile getirmesi dikkat çekicidir. Özellikle Fransa'da aşırı sağcı Ulusal Cephe Partisi Genel Başkanı Jean-Marie Le Pen'e verilen oyları almak için Türkiye'nin üyeliği konusunun seçim sürecinde kullanıldığını ifade eden Dr. Billion'a göre Fransız kamuoyunda güçlü bir İslami fobi bulunmaktadır. Ayrıca Muhafazakâr kesim de açık bir şekilde Türkiye'nin AB üyeliğine karşı bir duruş bulunmaktadır. Fransız toplumunun ve devletinin kendisini seküler olarak tanımlamasına rağmen politik yaşamda dinin oldukça kritik bir rol oynadığını ileri süren Dr. Billion'a göre bu durum Fransız politikacıların söylem düzeyinde Türkiye'nin AB'ye üye olmasına karşı bir politika izlemelerine yol açıyor. Bununla birlikte Dr. Billion Başkan Sarkozy'nin Türkiye karşıtlığının taktiksel olduğunu ve seçimlerin ardından konunun gündeme getirilmediğini ileri sürmektedir.

Diğer yandan Centre d'études et de recherches internationales (CERI), Sciences Po araştırma merkezinden Türkiye uzmanı Prof. Dr. Riva Kastoryano ise Fransa ve diğer bazı AB ülkelerinin Türkiye'nin AB üyeliğine olumsuz yaklaşımı oldukça farklı bir şekilde değerlendirmektedir. Dr. Kastoryano'a göre AB'yi ürküten en önemli nedenlerden biri Türkiye'nin ekonomik, toplumsal ve siyasal olarak güçlü bir ülke olmasıdır. Kastoryano ikinci nedenin ise Türkiye'nin tarih boyunca AB ülkelerinin sömürgesi haline getirilemeyen bir ülke olmasıyla ilişkili olduğunu ileri sürmektedir. "Kuvvetli devlet ve sömürge olmamış devlet olarak Türkiye AB'ye üye olduğunda Avrupalı ülkeler bugüne kadar yönettikleri Müslüman ülkelerden farklı bir devlet ve egemenlik anlayışıyla karşı karşıya kalacaklardır. Diğer Türkiye'nin ekonomik gelişmişlik, politik yapı ve toplumsal dinamizm olarak da ciddi bir gelişme içerisindedir". Kastoryano sözlerinin devamında AB'nin ekonomik yapısının durma noktasına geldiğini ve krizden krize sürüklenmeye başladığını ifade etmektedir. Ekonomik ve sosyal sorunlar ile birlik üyeleri arasında yaşanan güvensizlikler ve sorunların etkisiyle AB ülkelerinde milliyetçiliğin politik aktörler tarafından bilinçli bir şekilde desteklendiğini belirtmektedir. Ancak bu gelişmeler Türkiye-AB ilişkilerinde ciddi sorunlara yol açabilecek unsurları içerdiği açıktır. Dr. Kastoryano Türkiye'nin AB'ye sonradan üye olan Polonya veya Bulgaristan gibi bir ülke olmadığını kendi kurumları, politikaları ve kimliğiyle AB politikaları üzerinde etkili olacak bir ülke olarak algılandığını ve bunun da AB ülkelerini ürküttüğünü ileri sürmektedir. Fransa'nın Türkiye politikasına yönelik olarak da Kastoryano Paris'in kendisini AB içinde güçlü bir aktör olarak gördüğünden ve AB kurumları üzerinde etkili olmaya çalıştığından Türkiye gibi güçlü bir ülkenin AB üyeliğine karşı çıkmaktadır. Fransa'da yabancı düşmanlığı, Katolik kesimler ve son olarak da muhafazakâr kesimler Türkiye'nin üyeliğine yönelik açık muhalefet ettiklerini bunun temel nedeninin de kimliksel algılamaların yanı sıra Türkiye ile Fransa'nın bir birine benzeyen yapılara sahip olmasıyla ilişkili olduğunu ileri sürmektedir. "Fransa ile Türkiye birçok açıdan birbirlerine benziyorlar. İkisi de kendisini otoriter ve empoze etmeye çalışan ülkeler olarak görmektedir. Devlet yapıları sağlam ve kendilerini güçlü ülkeler olarak görmektedir." Dolayısıyla Fransa kendisi gibi AB içinde etkili olacak bir aktörün tam üyeliğine karşı çıkmaktadır.

Prof. Dr. Anne-Marie Le Gloannec ise Türkiye-AB ilişkilerinde bazı sorun alanları olduğunu ve bu sorun alanlarının başında da Kıbrıs sorununun geldiğini ileri sürerek tam üyelik öncesi Kıbrıs sorunun çözülmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Türkiye'yi etkili ve nüfuz sahibi bir ülke olarak gördüğünü belirten Dr. Gloannec'e göre Türkiye'nin üyeliğinin birçok açıdan oldukça farklı değerlendirildiğini ancak Fransa bağlamında düşünüldüğünde siyasal alanda Ermeni diasporasının etkin olduğunu toplumsal düzeyde de Türkiye hakkında var olan önyargılar ile yanlış anlaşılmaların süreci etkilediğini ileri sürmektedir. AB'ye tam üye olmak isteyen Türkiye'nin AB'ye ne katacağı konusunda Avrupalı kesimleri ve toplumları ikna etmesi gerektiğini ifade eden Dr. Gloannec'e göre uzun dönemde AB'nin de Türkiye'nin tam üyelik veya

> Türkiye'nin artan önemine dikkat çekilmesine karşın Fransızların bunu algılamada sorunlar yaşadığı ve iç kamuoyunun bilinçli bir şekilde bazı lobilerin etkisi altında Türkiye'ye baktığı ifade edilmiştir. Fransızların önyargılarının oluşmasında Ermeni toplumunun, yazarlarının ve siyasetçilerinin etkili bir rol oynadığı gözlemlenmektedir.

üye olmamasının Birliğe katkısını tartışılması gerektiğini belirtmektedir. Diğer yandan Türkiye hakkında Fransız halkında yeterli bir bilginin oluşturulamadığını ve insanların Türkiye'yi tatil yapılması gerekilen ülkelerden biri olarak gördüğünü belirtmektedir. Türkiye'nin İran ve İsrail politikalarını eleştirmesine karşın Dr. Gloannec AB'nin ortak bir dış politikaya sahip olmadığını ve İngiltere'nin Irak işgalinde AB'nin diğer güçlü ülkelerinden farklı davrandığını kabul etmektedir. Bir yandan ortak bir Avrupalı kimliğinin varlığından söz eden Dr. Gloannec diğer yandan da AB'nin politik bir proje olduğunu belirtmektedir. Dr. Gloannec'le yaptığımız mülakatta kendisi küçükken bölgesinde çalışmaya gelen Müslüman göçmenlerin yerel vatandaşlarda tedirginliğe yol açtığını belirtmesi ise dikkat çekicidir.

Centre d'études et de recherches internationales (CERI), Sciences Po araştırma merkezinin Başkanı Prof. Dr. Christian Lequesne ise hem Türkiye-AB ilişkileri hem de Türkiye'nin son dönemdeki iç ve dış politikadaki gelişmeleri oldukça farklı değerlendirmektedir. Eylül 2010 başında Türkiye'de bazı araştırmalarda bulunan Dr. Lequesne Türkiye'yi nasıl gördüğünü sorduğumuzda Türkiye'deki ekonomik, toplumsal ve dış politikadaki gelişmelerin kendisini şaşırttığını ifade ederek sözlerine başlamıştır. Dr. Lequesne özellikle ekonomik alanda küçük işletmelerin bile çok dinamik ve dışa yönelik bir açılım içerisinde olduğunu ve bunun da Türkiye'yi kısa sürede ticaret yapan ülkeler arasında önemli bir ülke haline getireceğini belirten Dr. Lequesne'a göre elit düzeyinde de ciddi bir değişim yaşanmaktadır. Eskiden uluslararası platformlarda karşılaştıkları elitlerin Batı merkezli eğitim kurumlarından çıktıkları oysa yeni dönemde bunun çeşitlendiğini ifade etmektedir.

Dr. Christian Lequesne Türk dış politikasının eskiden ABD veya Batı tarafından yönlendirildiğini ancak son dönemde bunun dile getirilemeyeceğini belirtmektedir. "Çok açıktır ki Türk dış politikası ABD veya AB tarafından yönlendirilmiyor. Eskiden ise ABD ve AB etkiliydi. Şimdi ise Türkiye global bir rol oynamaya çalışıyor. Yalnızca bölgesel değil ve burası çok ilginç.. Ortadoğu, Balkanlar Orta Asya ve Kafkasya'nın dışında Türkiye şimdi Afrika'da da etkili olmaya başladı. Latin Amerika'da Türkiye var ve bu benim Türkiye bakışımı çok etkilemektedir". Dr. Lequesne Türkiye'nin Arap ülkelerindeki algılamasının çok değiştiğini ve 10 yıl önce Türkiye Arap ülkelerine model olabilir tarzındaki bir soruya Osmanlı ve bazı çekincelerden dolayı kesinlikle hayır cevabı vereceğini oysa şimdi bunun tersi bir durumun ortaya çıktığını kabul etmek gerektiğini belirtmektedir. Pro-aktif dış politikanın yanı sıra toplumsal yapısı ve özellikle soft power unsurlarının Arap bölgesindeki algılamaların değişmesinde önemli bir rol oynadığını ileri sürmektedir. Ortadoğu ülkeleri için Türkiye'nin bir çekim merkezi haline geldiğini ifade eden Dr. Lequesne'e göre bölgesel sorunların çözümlenmesinde ayrıca Irak, Afganistan ve diğer krizler de de Türkiye'nin yalnızca askeri değil soft power olarak da etkili bir aktör olduğunun görüldüğünü belirtmektedir. Dr. Lequesne'e göre Fransa yeni dönemde Türkiye'nin öneminin farkına varmıştır. Fakat üyelik sorunu daha çok kamuoyu ve Başkan Sarkozy yönetimi tarafından yönlendirildiğinde bu konuda bazı sorunlar yaşanmaktadır. Özellikle politik alanda Ermenilerin aktif bir rol

Fransa kamuoyundaki Türkiye imajını olumsuz kılan en önemli etkenlerden biri, bu ülkede yaşayan Ermeni diasporası.

oynadığını ve 1915 olaylarının soykırım olarak tanınması konusunda büyük bir toplumsal baskının oluşturulduğunu ifade etmektedir.

Diğer yandan iş dünyasının Fransız kamuoyundan farklı olarak Türkiye'deki değişimi daha iyi gözlemlediğini Türkiye'nin bölgesel bir güç ve köprü olduğunu iyi okuduklarını ifade eden Dr. Lequesne bürokratlar ve siyasetçilerin son 10 yılda bu ülkede ne olduğunu anlamada çok büyük sorunlar yaşadığını ileri sürmektedir. "Entelektüel kesim bile Türkiye'deki gelişmeyi anlamakta zorluk çekiyor. Politik aktörler ise Türkiye'deki son durumu anlayamıyor". Diğer yandan tam üyelik sürecinde Kıbrıs sorunu, Ermeni meselesi veya insan hakları gibi konuların tartışılmasına karşın sıradan bir Fransız vatandaşın Türkiye'yi AB'ye üye olacak bir ülke olarak algılanmadığına dikkat çekmektedir. Dr. Lequesne "bu nedenle Türkiye'nin üyeliği zordur. Esasında geriye bakıldığında bu sorunun bir Slovakya veya bir başka üye için gündeme gelmediği görülmektedir. Sıradan Fransız vatandaşı Türkiye'nin AB içinde olmadığını inanmakta ve neden üye olmak istediğini sorgulamaktadır. Politikacılar da bunu görüyor ve buna vurgu yapıyor. Sarkozy bunu gördü ve seçim sürecinde bunu kullandı. Ancak Eski Fransa Cumhurbaşkanı Jacques Chirac ise bunu hiçbir zaman göremedi. Politikacılar toplumsal hassasiyetleri dikkate alarak genel şeylere vurgu yapıyor. Başkan Sarkozy AB için kültürel kimlik tanımlamalarına vurgu yapıyor. AB nedir? AB'nin sınırları nerede başlıyor nerede bitiyor gibi tartışmaları yapmaktadır. Ancak açık olan bir diğer olguda genişleme sürecinde büyük ülkelerin AB içindeki güçlerini paylaşmak istememeleridir." Ancak Dr. Lequesne'e göre ne Fransa ne diğer bazı AB ülkeleri bu politikaları daha fazla sürdüremez.

Bu bağlamda The American University of Paris Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı Prof. Dr. Hall Gardner'in görüşlerine yer verilmesinde yarar var. Dr. Gardner'e göre kimlik olarak Avrupa dendiğinde bu sınırlar doğuda İran, kuzey doğuda Rusya Federasyonu, Batı'da ABD ve güneyde de kuzey Afrika'yı içine almaktadır. Dr. Gardner'e göre uzun dönemli düşünüldüğünde AB'nin hem Cezayir, hem de Rusya'yı da içene alacak şekilde bir genişleme yapmak zorundadır. Bu birlik içinde ABD'nin de yer alabileceğini ileri süren Dr. Gardner'e göre tarihsel açıdan bakıldığında bu bölgeler Avrupa'dan bağımsız bir gelişme göstermiş değildir. Örneğin, Cezayir yıllarca Fransa'ya aitti ve bir dönemler Paris'teki Parlamento'da temsil edilmekteydi. Türkiye'nin AB üyeliği konusunda da Fransızların politikalarını değiştirmesi ve uzun dönemli projeleri hayata geçirecek adımlar atması gerektiğini ifade etmektedir. Türkiye'deki gelişmeleri yakından takip ettiğini ve kendisinin bile akademik olarak Türkiye'de bir dönem çalışmayı düşündüğünü ifade eden Dr. Gardner'e göre Türkiye yeni dö-

nemde daha da önemli bir ülke haline gelecektir.

Fransa'nın Türkiye algısına yer verirken bu ülkede yaşayan yaklaşık 5 milyon Müslüman nüfusun varlığını da göz ardı etmemek gerekir. Bu kapsamda Paris Büyük Camisine bağlı olan Al-Gazali Enstitüsü Başkanı Dr. Djelloul Seddiki'nin görüşlerine yer vermek gerekirse, Dr. Seddiki Türkiye'nin son yıllarda izlediği politikaların Fransa'daki Arap kökenli Müslümanları derinden etkilediğini ifade etmektedir. Dr. Seddiki Arap Müslümanların Türkiye'nin AB üyeliğini desteklediğini ve olası bir tam üyelik durumunda da Müslümanların haklarının korunacağına inandığını ifade etmesi dikkat çekicidir. Diğer bir deyişle Arap kökenli Fransızlar Türkiye'nin AB'ye üyeliğinin kendileri açısından önemli yararlar doğuracağını inandığını belirtmektedir. Nitekim, görüştüğümüz bir çok Arap kökenli Fransızların Türkiye'nin iç ve dış politikasını yakından takip ettikleri görülmüştür. Özellikle Türkiye'nin İsrail ve Filistin politikası bu kesimlerin Türkiye'ye olan ilgisinin artmasına yol açmıştır. Bu durum bazı Fransızlar da Türkiye'nin Avrupa'daki Müslüman nüfusu etkisi altına alabileceği yönünde bir endişeye yol açması olasıdır.

Son olarak EU Institute for Security Studies'den Dr. Esra Bulut Aymat ve Dr. Rouzbeh Pars'la yapılan görüşmede ise AB kurumlarında yapılan tartışmalarda Fransız ve diğer ülke temsilcilerinin Türkiye algısına ve Türkiye'nin üyeliğine bakışları üzerinde durulmuştur. Görüşmede Dr. Aymat ve Dr. Pars her ülkenin Türkiye politikasının farklılık gösterdiğini ancak büyük ülkelerin Komisyon ve diğer kurumlardaki gücünü koruma yönünde bir takım tutumlara sahip olduğundan Türkiye'nin üyeliğine olumsuz yaklaşabileceklerine dikkat çekmektedir. Diğer yandan kurumsal olarak AB'nin barış ve istikrar için Türkiye ile yakın bir diyalog kurma taraftarı olduğuna ve Avrupa güvenliği açısından sorun olabilecek potansiyel krizlere müdahale Türkiye ile işbirliği yapılabileceğini belirtmektedirler. Fransa'nın politikalarına gelince Fransız siyasetini yönlendiren dinamiklerin farklı olduğunu belirten Dr. Aymat ve Dr. Pars'a göre Türkiye'nin tam üyelik süreci Başkan Sarkozy ve Alman Başbakanı Bayan Merkel'in iktidarları döneminde daha fazla tartışılmaya açılmıştır.

Sonuç

Fransa'daki görüşmelerde dikkat çeken olguların başında Fransız toplumunun ve elitlerinin Türkiye bakışında negatif sayılabilecek unsurların halen dahi varlığını koruyor olması gelmiştir. En başta Fransa Dışişleri Bakanlığı'nda görev alan bazı diplomatların bile Türkiye'yi AB sürecinde ortaklık kurulacak bir ülkeden ziyade birçok alanda rakip bir ülke olarak görmesi dikkat çekicidir. Fransız toplumu Türkiye algısında birçok faktör rol oynamasına karşın özellikle tarihsel önyargıların ve yanlış yönlendirmelerin toplum üzerinde etkisini sürdürdüğü gözlemlenmiştir. Okul kitaplarından, akademik çalışmalara kadar birçok alanda Ermeni sorunu, Kıbrıs meselesi, Müslüman kimliği vs gibi unsurların olumsuz işlenmesi Türkiye'nin Fransa'daki imajını etkilemektedir. Ayrıca sanat ve kültürel düzeyde yapılan etkinliklerin de belli bir çevre ile sınırlı kalması, sıradan bir Fransızın Türkiye algısının değişmesinde önemli bir rol oynamadığı görülmüştür.

Bunların yanı sıra Türkiye'nin artan önemine dikkat çekilmesine karşın Fransızların bunu algılamada sorunlar yaşadığı ve iç kamuoyunun bilinçli bir şekilde bazı lobilerin etkisi altında Türkiye'ye baktığı ifade edilmiştir. Fransızların önyargılarının oluşmasında Ermeni toplumunun, yazarlarının ve siyasetçilerinin etkili bir rol oynadığı gözlemlenmektedir. Ancak Fransız toplumun ön yargılarının daha iyi anlaşılabilmesi için Fransa'daki ders kitaplarında ve akademik çalışmalarına dikkatlice bakmak gerekir. Özellikle Osmanlı dönemde yaşanan rekabetlerin, çatışmaların ve savaşların yanı sıra Ermeni sorunu, Kıbrıs meselesi ve insan hakları gibi konuların olumsuz bir şekilde yazılıyor olması da önemlidir. Tüm bunlardan bağımsız olarak Fransa'daki İslam'a bakışın da Türkiye algısının oluşmasında önemli bir yer tuttuğunu ifade etmek yerinde olacaktır.